

Minden kornak megvannak a maga útjelző művészei. Némelyik még a legnagyobb idősokban is érzi, amikor valami olyan közeleg, ami katasztrófa, ami jóvátehetetlen. Ilyenkor aztán nincs más, aki szóljon, kiabáljon, figyel-

30 Kelényi Béla

A VÉGZET ÚTJELZŐJE

meztessen, mint az együgyű, a bolond. Nem akar semmit, csak jelzi izgatottan, hogy nemsokára valami történni fog. Közben ott áll és vár, koszosan, elhagyatottan, hülyén. Ott

áll kérve, könyörögve, esdekelve, aztán átkozódva, vonyítva, habzó szájjal a dühtől. De hiába, nem változik semmi, minden működik ugyanúgy, ahogy addig. Pedig a bolond sejti, mert átéli magában, hogy ami következik, olyan lesz, mint egy vulkánkitörés.

A magyar művészetben ilyen Csontváry *Fohászokodó üdvöztője* és ilyen a *Jónás könyve* is. És ilyen Farkas István *Szirakuzai bolondja*. Ő tudja, hogy ami történni fog, az rettenetes. Tudja, hogy hallják, ahogy a tüskés botjával veri a földet, ahogy próbálja elmondani, elkiabálni, elvinnyogni, elsuttogni (mint rossz gégéjétől telik), de nem hallgatja meg senki. Tudja, hogy látják, ahogy ott áll a vulkán alatt, a megdőlt háznál, ahogy dühödten a szakállába morog, vicsorog, perel, kerepel, de mindenki elfordítja a fejét. Eloldalognak, mint egy illedelmes turistacsoport. Aztán csak áll némán, hallgatagon, szándékos ószövetségi próféta, aki egyedül van ezen a földön, és felemelt kézzel akarja megállítani a végzetet. El tudja valaki képzelni ezt az okkersárga földet? Mint egy hatalmas hányás, ami keresztülfolyik a bolond szakállán, arcán és kezén. Egyenest a szurokfekete tengerbe bele.

Soha nem jártam Szirakúzában. Amikor felidéztem magamban a képet, valamiért az ég volt sárga és a föld fekete. Nem volt tenger. Sokáig töprengtem azon, hogy vajon miért festette Farkas sárgának az eget. Fekete földet már láttam, Szantorini szigetén. Fekete kőzúzalék a parton, az izzó délutánban.